Pocztową należytość uiszczono ryczałtem.
Почтову оплату заплачено гуртом.

РІК II. ЛЬВІВ, 30. ВЕРЕСНЯ 1928. Ч. 18.

УКРАЇНСЬКИЙ ЕМІҐРАНТ

Орґан Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами у Львові.
ВИХОДИТЬ ДВІЧІ В МІСЯЦЬ.

Редакція і Адм.: Львів, Городецька 95, І. пов. Чекове конто П. К. О. 153.315. Телефон 37-14.

Річна передплата на рік 1928: В краю — річно 8 зол., піврічно 4 зол. чвертьрічно; 2 зол. в Америці і Канаді — 1 дол.; в Бразилії — 2·50 мільрайси; в Арґентині — 3·50 пеза; у Франції — 15 франків; в Німеччині — 4 марки. Один прим. 35 с.

Про господарське положення українського народу на Закарпатті.

Розмова з меценасом Бращайком.

Милий гість приїхав у місяці вересні ц. р. до Львова, а саме меценас Д-р Юлій **Бращайко** із Закарпатської України, з міста Ужгороду. Д-р Бращайко уроженець і громадянин Закарпатської України, інтересувався у Львові господарсько-культурним життям нашого народу по цей бік Карпат, відвідав майже всі наші громадянські установи, а між іншими наше Товариство Опіки над Українськими Еміґрантами і редакцію „Українського Еміґранта“.

Користаючи з вічливости гостя, попросив я його на розмову про господарське положення українського народу на Закарпатті. Розмова відбулася у помешканні Д-ра Бращайка в готелі „Народня Гостинниця“, дня 22. вересня і тревала дві години, від 3.30 до 5.30. Меценас Бращайко говорить літературною українською мовою з милозвучною інтонацією карпатського діялекту, зближеного до лемківського.

На ставлені питання радо відповів наш гість, а з його відповідей пробивалося всесторонне знання життя вітки українського народу на Закарпатті, ніжний сум з причини тяжкого економічного положення його блищої батьківщини і енерґічна бадьорість зарадити злидням по можности серед пануючих обставин.

Першим моїм питанням було, кілько українців живе на Закарпатті?

„Компактною масою — була відповідь мец. Бращайка — живе на Закарпатті 800.000 українців. Теріторію цеї частини України поділено на три частини. Східні повіти сумежні з косівськими горами і Буковиною з 100.000 українським населенням признав версальський мировий договір Румунії. Зі середущої частини Українського Закарпаття створено цим договором чеську провінцію, т. зв. „Прикарпатську Русь“. Українського населення начислюється в цій провінції около 500.000 душ, а головнішими місточками є: Ужгород, Мукачів і Густ. Західні повіти закарпатських українських земель з населенням около 200.000 душ прилучено до чеської провінції Словаччини.

Топоґрафічно край ділиться на три полоси: полосу карпатських гір, підкарпаття і низини над

допливами ріки Тиси, а всі потоки і ріки Закарпатської України вливають свої води до ріки Тиси, допливу Дунаю. Це ґеографічне положення має свій вплив на життя людности".

— Яке це життя і яке господарсько-суспільне положення українського населення? — запитав я.

Відповіди мец. Бращайка відносилися переважно до середущої території українського Закарпаття, а саме до т. зв. Прикарпатської Руси.

„Головну масу населення — сказав мец. Бращайко — становлять малоземельні селяне, яких маєток виносить від 1—10 морґів землі. В горах Карпатах удається овес, бараболя і біб. На підгірю крім цього сіють жито, гречку, кукурудзу і фасолю; на надтисанському низу земля віддана під культуру пшениці, льну, проса, тютюну і винної лози; на цьому низу подибується небагато середних господарств, які мають від 10—25 морґів поля. Всюди коло домів заведено малі садки, в горах сливи і волоскі горіхи, а в полосі Бочко—Густ—Мармарош, удаються гарні яблока, грушки, вишні і черешні. Збіжева продукція в горах і на підгірю не вистарчає навіть на прокормлення людности. На надтисанському низу, де є добра земля, лишається зі збіжевої продукції дещо пшениці і кукурудзи на продаж, а тютюн і виноград призначений є виключно на продаж.

У всіх полосах головним багатством селян є худоба. Около 40 літ тому назад на Закарпатті в годівлі худоби наступила радикальна зміна. Малу, хирляву місцеву худобу заступлено худобою швайцарської раси. Є це заслугою анґлійця Едварда Еґана, якого мадярський уряд наставив комісарем на Закарпатті для піднесення сільського господарства. Він перший завів там кооперативи і расову швайцарську худобу, яка тепер є найважніщою зазулею господарства. Свиний і овець годується відносно мало. Худобу продають дрібні селяне на заплату податків і ріжних данин, та на закупно найпотребніщих предметів до життя.

Головним багатством краю є ліси. Великі простори цих лісів, около 200.000 морґів, належать до міліонера Шенборн—Бухгайма, майже стільки належить до держави, по 20.000 морґів ліса мають власники граф Текелі коло Довгого і Корінський коло Волового. Кількадесять мадярських шляхтичів мають ліси по 1.000 до 5.000 морґів. Накінець майже кожна громада в горах має около 100 морґів ліса, які признано цим громадам в 1848 р. при знесенні панщини. Одна громада Ясінь має около 2.000 морґів ліса. В горах ростуть в лісах: смерека, сосна, ялиця; на підгірю крім цього бук, а на низині дуби.

Шенбурн і держава ведуть екстензивну лісову господарку. Скоро рубають ліси і в сирому стані вивозять пні за границю: дуби до Німеччини і Франції; дуби, буки і мягке дерево до Угорщини. Тартаків є мало, всього може пять, а продукція їх обчислена головно на місцеву потребу. Крім цього є дві хемічні фабрики в Бочкові і Шеречині, в яких працює по 500 робітників. В цих фабриках видобувається хемічні складники з дерева. Крім цього є одна фабрика сірників у Чинадієві, дві фабрики меблів в Ужгороді і Густі, три малі електрівні. З гірництва назвати треба тільки малі саліни. Не використані жерела мінеральних вод. Позатим ніяких інших фабрик в краю нема. Всі ці фабричні заклади є в руках чужих капіталістів, за виїмком тартаку в Ясені, який належить до українців.

У всіх цих промислових заведеннях і при вирубів лісів працюють переважно українські робітники, а денна платня виносить від 20 до 50 чеських корон, це є 0.50 до 1.50 доляра.

Крім малоземельних мас селян, нечисельного робітництва є по містах дещо українського маломіщанства і дуже незначний процент середньої інтеліґенції; почали появлятися українські малі купці.

Вся торговля є в чужих руках. З краю вивозиться передовсім дерево і худобу, а всі продукти промислу привозиться зпоза території Закарпатської України. В повоєнних часах зростає кооперативний рух. Централею кооператив є: Краєвий Дружественний Союз для ревізії і кредиту в Ужгороді, до якого належить цього роду 120 кооператив на провінції; до цеї централі належить торговельний союз гооподарських дружеств для купна і продажі товарів, який в краю має 28 склепиків. Крім цього під контролею краєвого союзу є около 60 іншого роду кооператив (2 збуту худоби в Густі і Ужгороді, кільканайцять молочарських спілок і всяких інших дрібно-промислових кооператив)".

Я подякував за ці інформації меценасови Брайщакові і запитав його, чи доходи малоземельних селян і плата робітників вистарчає на прокормлення української людности і заспокоєння її культурних потреб?

„Безумовно ні — відповів мец. Бращайко. — Гірське населення є дуже бідне і нужденним є життя робітників. Леліються пляни зраціоналізування сільської господарки і меліорації лежачих облогом пустарів і мочарів о поверхні 300.000 морґів через реґуляцію рік. Одначе на це потреба великого капіталу, около одного міліярда чеських корон і часу около 30 літ. Наразі нема виглядів на переведення цього пляну, бо нема на це кредитів. Населення з кожним роком біднієa, а після випродання худоби і покінчення вирубів лісів населенню грозить просто голод і смерть. Вже сьогодні людність недоїдає і в краю є зайвих більше як сто тисяч пар робучих рук.

Перед війною майже одна трета частина населення шукала зарібків у Зединених Державах Півн. Америки і на Мадярщині, куди йшли робітники головно на жнива, а як заплату за працю діставали винагороду в збіжу. Тепер оба ці ринки праці недоступні для українського населення. Не знаходять також українські робітники праці в Чехословацькій републиці, ані в промислі, ані в рільництві. Були спроби виїзду на заробітки до Франції, але вони не вдалися. Дуже незначне число робітників виїхало по війні до Канади, а в останньо-

му році поїхало кількадесять робітників до Арґентини.

Українське населення на Прикарпатській Україні потребує конечно ринків праці і в ціли пошукування за цими ринками і варстатами праці потреба є заложити українське товариство еміґраційне".

Я побажав меценасови Бращайкови успіхів в його праці і плянах, та з певним смутком попращався з братом найгарніщої, а одночасно найбіднішої частини українських земель, які тепер є кольонією чеської републики. **І. Івашко.**

Країни еміґрації -- перенесення.

Розріжняють розуміння еміґрації і переселення (а останнє не треба змішувати з перенаселеннямперелюдненням) на завжди. Еміґрація є виселення з одної країни до другої з наступаючою зміною горожанства (підданства), чи приняттям ще й другого горожанства. Переселення є подібним же виселенням лише в межах одної держави.

Найголовніщою причиною господарської еміґрації — переселення є перелюднення країн старого світу, тоб то коли чисельність людскости перевищує істнуючі джерела прожиття від всіх галузів народнього господарства взагалі. Коли ми ранійш говорили про недолюднення країн іміґрації, як основну причину приняття іміґрантів, ми зазначили релятивність (зглядність) того поняття недолюднення; тою-ж релятивністю відзначається ї явище перелюднених країн. Певною соціяльно-економічною політикою — беручи її у всебічнім змислі — можна перелюднення зменшити, чи навпаки збільшити. В останньому разі збільшуються й кадри еміґрантів.

Нині найбільш перелюдненими є країни Азії — Японія, Китай, Індія. Одначе еміґрація з них до Америки та Австралії унеможливлена: жовтих туди не хочуть пускати. Японії лишається сусідний терен С. С. Р. Р. та Манджурія для кольонізаційної експанзії; тіїж терени є полем для китайської еміґрації. Обидві — японська і китайська — будуть витискувати з Далекого Сходу — Амурського і Усурійського Краю (Зеленого Клину) — оселених там українців, що все ще господарсько не є пристосовані до кліматично-ґрунтових особливостів району, ведучих господарства без порівнання гірше, ніж тамже провадять його (по грядковій системі), наприклад Китайці.

З країн Европи лише одна Франція не є країною еміґрації; головним чином завдяки слабому дітонародженню вона навпаки примушена в наш час приймати до себе чужоземних вселенців.

Також не є нині країною еміґрації і фашистівська Італія, хоч перед світовою війною вона щороку виряжала іноді до 800 тисячів душ еміґрантів. За фашистівського режиму еміґрація заборонена. Лишки перелюднення переселяються до італійських кольоній північної Африки, а що там не вміщається, збирається в метрополії в кулак, яким загрожуються головним чином балканські сусіди (насамперед Югославія).

Еміґрація — переселення з Великої Британії та Ірляндії скеровується в анґлійські держави-домініони, та до анґлійських кольоній; хоч для еміґрантів з анґлійською мовою ширше ніж для інших відчинено й (квотні) двері до Зєдинених Держав Америки.

Поза Францією, Італією і Анґлією кожна країна Европи більш чи менш експортує людський матеріял за свій кордон, а мало бажаний у себе дома посередніми засобами просто витискає. Після війни і перемежування мапи Европи в деяких новоповставших і поширених державах створилося таке національне, політичне і господарське положення для національних меншостей, що їм в деяких випадках лишається тільки забиратися геть: до матерної держави (Німеччини, Угорщини, Югославії і т. д.), чи шукати щастя за океаном. Тут перед нами друга національно-політична причина еміґрації — переселення. Певно, що низка тих причин може бути продовжена.

Дореволюційна Росія і Україна давала деякі кадри еміґрації, головне з західних частин, зосібна з української Подільщини. Одначе еміґрація в своїй чисельности порівнуючи з переселенням за Урал виступала яко незначне явище. Сучасний Союз Соціялістичних Радянських Републик давав і продовжує давати господарську еміґрацію, але майже виключно жидівську. Тому що „чертою оседлости" жидів були Україна та Білорусь, то й жидівська еміґрація виходила здебільшого з України, будучи по професії головно торговельно-ремісничою. Але як і до революції, найбільше значіння має й зараз переселення. На переселення головним чином до Зауральських країн знову простує селянство і, як завжди було, переважно з України. Наукова совітська інституція „Государственний Институт Землеустройства и Колонизаци" на 1927 р. намічує зайвого населення, перелюднення, по радянській Україні аж 6.5 міліонів душ, з яких в першу чергу і негайно мають вирядити на переселення 890 тисячок душ. А в той же час на українських землях осаджувано жидівських кольоністів. Жидівський часопис „Разовет" говорить, що на Україні до кінця 1927 р. оселено тільки 12.500 жидівських родин, хоч по проєкту Абрагама Брагина збирались поселити що найменше 90 тисячів родин. **Зараз констатуємо, що жидівську кольонізацію на Україні нині вже припинено.** Натомість одведено на Далекому Сході, на березі ріки Амура для переселення жидів окремий Бирсько-банджайський район, завбільшки в Палестину.

Такі є країни еміґрації — переселення.

Проф. О. Мицюк.

Жидівська кольонізація на Далекому Сході.

Жидівська телеґрафічна аґенція доносить: В цілі дослідів теренів призначених через уряд радянської Росії на жидівське переселення на

Далекому Сході в районі Бір-Біджану над рікою Амуром їздила туди цего літа жидівська делеґація з Житоміра на радянському Волині. Зі звіту цеї делеґації слідує, що мимо труднощів, головно з причини недостачі помешкань, Бір-Біджан отвирає кольосальні перспективи для жидівського переселення.

Учіться орґанізувати працю.

В одному з останніх чисел „Українського Еміґранта“ подали ми рапорти з ріжних жерел про зарібкові відносини в Арґентині. Замітними є рапорт арґентинського аґента п. Бреббії і нашого українського еміґранта про заробітки при будовах залізниць. П. Бреббія впевнює, що денний зарібок земного робітника при будові залізниць в Арґентині виносить 3.60 пезів і може подвоїтися, якщо робітники працюють спілками по 25 людей. Наш український еміґрант знову запевняє, що при будові залізниць заробляють наші еміґранти по 2 пези денно, що не вистарчає навіть на прожиток.

Котрий з цих двох противних рапортів є правдивий?

Після одержаних нами інформацій від особи, яка добре знає Арґентину, можемо сказати, що оба рапорти є правдиві. При будовах залізниць в Арґентині одні земні робітники заробляють денно 3.60, 5, а навіть 7 пезів, а другі всього 2 пези.

Ріжні є причини цеї ріжниці в зарібках. Передовсім більшу плату дістають робітники, що знають еспанську мову і вже від довшого часу працюють в Арґентині. Їх праця є більше видатна, а коли звяжуться ще в артелі, то видатність праці ще більше зростає, а при цьому зорґанізовані в артелі робітники мають спромогу виторгувати вищу платню від підприємців. З другої сторони, незнаючий еспанської мови новий еміґрант, самітний, загуканий, незорґанізований мусить працювати за марну плату двох пезів денно, бо його праця є менше видатною і серед чужих обставин не вміє він виторгувати для себе ліпших условин плати.

З прикрістю мусимо ствердити, що сьогорічний еміґраційний сезон до Арґентини буде так само незорґанізований, як в попередніх роках. Досі ще не видруковано українсько-еспенського словарця і розмов для еміґрантів. Досі ще не засновано в Арґентині потрібних для українських еміґрантів орґанізацій, ані в краю не поучено їх, як вони мають зорґанізувати свою працю. За ці недостачі мусять гірко заплатити наші еміґранти до цеї пори, доки самі на місці не навчаться зорґанізувати свою працю і орієнтуватися на арґентинському ринку праці.

Доки товариство опіки над українськими еміґрантами не зорґанізує якслід своєї служби на арґентинському ринку праці і кольонізації, уважаємо за вказане дати деякі вказівки нашим еміґрантам, що цього року їдуть до Арґентини. Передовсім всякими можливими способами мусять вони в найкоротшому часі вивчитися еспанської мови. В перших початках мусять вони скористати з помочі польського консуляту і польських орґанізацій в Буенос Айрес, на які польський уряд асиґнує досить значні суми грошей. Наші українські еміґранти повинні по можности держатися купи і ставати до праці на спілковий лад. Пильно треба придивлятися до способів зарібкування і орґанізації місцевих робітників.

Але найважніщим видається нам, що наші нові еміґранти мусять як найскорше навязати зносини з цими нашими еміґрантами, які виїхали вже давніще до Арґентини і скористати з їх досвіду. Так робили перед кількадесяти роками наші еміґранти, які їхали до Зєдинених Держав Америки, так роблять ще сьогодні наші еміґранти до Канади.

АРҐЕНТИНА.

НЕ ҐРАТИ НА ЛЬОТЕРІЇ.

В Арґентині є числова льотерія, подібна до тої, яка колись була в Австрії. Ставки є ріжні, навіть дуже низькі. Надія на виграну, уроєння, що через одну ніч можна стати багачем, спричиняє, що наші еміґранти свій останній тяжко запрацьований ґріш несуть до льотерійних колектур і зґриваються до тла. Коли багатші люде в Арґентині ґрають на льотерії, то певно ризикують вони тільки дрібничкою в порівнанні до свого майна. Багато наших еміґрантів роблять ставки з цілої своєї кервавиці, програють та роблять нові ставки, щоби відбитися. Ким заволоділа пристрасть ґри, того можна уважати за пропавшого, і ліпше булоби, щоби він цілком не виїздив з краю.

КОЛЬОНІЗАЦІЙНІ ПЛЯНИ.

В „Übersee“ читаємо:

Арґентинські залізничі компанії, в тому 10 анґлійських, порішили створити спільну орґанізацію під фірмою „Consorcio ferroviario de colonisation“. Цілею цеї орґанізації є кольонізація теренів, які є власністю залізничих компаній, щоби в цей спосіб розвинути сільсько-господарську діяльність, збільшити населення і рух на залізницях для піднесення доходів з цих залізниць. Кожда з залізничих компаній вкладає на оснування нового підприємства по чотири міліонів пезів і зобовязується продавати ґрунти по цінах власних коштів. Коли кольоніст сплатить 20 процент ціни за ґрунт, тоді одержить титул власности.

ЕКСПОРТ.

В першому півроці 1928 р. вивезено з Арґентини товарів за 563 міліонів пезів. Головними продуктами вивозу було збіже, мука, мясо, скіри, вино.

Вступайте в члени Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами!

В справі рекрутації до Франції.

Еміґраційний Уряд в Варшаві звертає увагу, що рекрутація робітників і робітниць до Франції може відбуватися тільки в краю через Державні Уряди Посередництва Праці. Не зарекрутовані в цей спосіб робітники не повинні їхати на границю до Мисловиць, бо там вони не будуть ані приняті, ані зарекрутовані.

Експозитура Еміґраційного уряду комунікує, що до Франції відбудеться рекрутація **в Раві Руській 12. жовтня, у Львові 13. жовтня.**

Запотребовання є на 30 жінок до ріллі і коров; 75 робітників до фабрик і копалень залізної руди; ремісників: токарів, бляхарських вальцьовників, палячів до газових печей, тягачів дроту, стали і міди, кітлярів. Виїзд зараз. Условини попередні. По близчі інформації звертатися до Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами у Львові, вул. Городецька 95 І., або до Експозитури Еміґраційного Уряду у Львові, вул. Кармелітська 4.

Міжнародня конференція пшеничних пулів.

За почином канадійського збіжевого пулю, відбулася в днях 5 до 7 червня ц. р. міжнародня конференція збіжевих пулів в Ріджайні, головному місті канадійської провінції Саскачеван. В цій конференції взяло участь 150 делеґатів, які заступали Велику Британію, Зєдинені Держави Америки, Австралію, Росію і Канаду. На конференції присутні були президенти міністрів канадійських провінції Манітоби, Саскачевану і Альберти, а також представники міжнародного союзу споживчих кооператив.

Предсідник манітобського пшеничного пулю Барнел при відкриттю конференції сказав, що її скликав для провірки положення в якому всі кооперативи мусять знайтися з певними спільними питаннями, які належить спільно розвязати. „Нам видаєся, — сказав Барнел — що загальному добробуту людськости можна найліпше допомочи в той спосіб, якби всі кооперативні уряджения зближилися до себе і з певним ясним пляном побіч себе працювали, щоби осягнути спільну ціль в службі загалу. Кооперативні стоваришення на цілому світі мусять іти разом. Не хочемо видирати іншим це, що вже до них належить. Хочемо тільки справедливого розділу дібр на світі. Рільничі кооперативи стоять перед трудним питанням, як розвязати раціонально рільну продукцію, а фармер має тільки тоді надію визволитися зі свого осамітнення, коли він зорґанізується в стоваришеннях. Сподіє`мося, що конференція знайде дорогу для народів світу, як можна разом жити і разом закріпити мир на світі“.

На цій конференції обговорювано збут товарів всіх сортів рільної продукції і пропаґанди, та про навязання міжнародніх взаємин господарських стоваришень. Крім збуту збіжа обговорювано на ріжних комісіях збут овочів, бавовни і молочних продуктів.

Ціла ця конференція стояла під вражінням починаючогося спадку цін на збіже, при якому по раз перший зарисувалася в світовій мірі диспропорція між цінами рільних та промислових продуктів на некористь рільної продукції. Це господарсько-суспільне явище давно заобсервовано в союзі радянських републик, а тепер обхопило воно майже цілу світову рільну продукцію та викликує невдоволення міліонових мас рільників на цілому світі. Цьому явищу не зможуть зарадити ніякі конференції, а навіть сам могучий канадійський збіжевий пуль в вівтреття місяця по ріджайнівській конференції змушений був дуже значно знижити ставки на збіже, приняте до збуту від своїх членів.

КАНАДА.

СПАДОК ЦІН ЗБІЖА.

Від травня ц. р. замітний був спадок цін збіжа на світовому ринку. В Канаді цей спадок представляється ось як:

Після нотувань на біржі в Вінніпеґу за один бушль першої кляси пшениці „нортерн“ плачено: з початком травня 1 доляр 63 центів, в половині травня 1.57, 1. червня 1.50, 15. червня 1.40, 15. липня 1.33, 15. серпня 1.18, 12. вересня 1.10. Від початку травня до 12. вересня спала ціна пшениці о 53 центів на бушлю, це є спадок ціни виносив більше як 30 процент. Одночасно зі спадком цін на пшеницю, упали також ціни інших сортів збіжа.

Причиною цього спадку були добрі жнива в Америці, Европі, Росії і Австралії, де сьогорічні жнива випали рекордово і дали 220 міліонів бушлів пшениці. До спадку цін збіжа причинилася також спекуляція на велику скалю на світовому збіжевому ринку.

В узглядненню цього центральна рада канадійського пшеничного пулю оповістила дня 27. серпня ц. р., що початкова ціна першої кляси пшениці принятої від пулевих членів до продажі на рік 1928-29, до елеваторів в Порт Вілліям буде виносити 85 центів від бушля. Відповідно до цього знижено в Канаді також пулеву ставку на інші сорти збіжа.

ПІСЛЯ ЖНИВ.

Жнива в Канаді вже покінчені і зачалося молочення. Морози від 23. до 30. серпня ц. р. минули Манітобу, за це далися відчути у великій частині Саскачевану і в багатьох частинах Альберти. Погода в західній частині степової области була така, що дозрівання збіжа припинилося і Альберта найбільше через це потерпіла. В деяких околицях Альберти впали також гради. Шкода від морозу не буде добре відома, поки не зачнеться на добре молочення. Робітників до жнив було всюди подостатком, а робітникам плачено пересічно 4 доляри денно.

КЛОПОТИ З АНҐЛІЙСЬКИМИ ГІРНИКАМИ.

Цього літа вислано з Анґлії кільканадцять тисяч безробітних гірників на жнива до Канади. Проти цього гостро виступали анґлійські робітничі орґанізації, а також частина канадійського населення. Самі вислані до Канади гірники не можуть там урядитися. І так дня 9. серпня заладовано в Квебеку 300 гірників з поворотом до Анґлії, бо їм видалася платня за низька і за утяжливий дозір канадійської поліції. Інші знову гірники не мали грошей на подорож до місця призначення і задержалися без заняття в Вінніпеґу. Рада міста Вінніпеґу застановлялася над способами, як відіслати до Анґлії цих гірників, які після жнив не будуть мати праці в Канаді. Канадійський домініяльний і провінціональні уряди у порозумінню з залізничими компаніями докладають усіх зусиль, щоб забезпечити на зиму працю звільненим після жнив робітникам в числі около 50.000 осіб.

ПРЕЗИДЕНТ U. S. A.

Бути президентом Зєдинених Держав це значить займати одно з найважніщих становищ у світі. Авторитет президента Америки є так далекосяглий, що здається, він є наймогутніщим володарем. Таким авторитетом його наділяє конституція, звичай і традиція.

Згідно з конституцією, президент є наділений екзекутивною властю народу, яку він держить чотири роки і яка є згідна і рівносильна з рештою екзекутивних державних тіл. Президент не відповідає перед конґресом, хиба тільки за свої особисті злочини: злодійство, державна зрада і інші кримінальні злочинства. В американській історії доси був тільки один випадок обвинувачення президента — Ендрю Джансон — в надужиттю, але обвинувачення показалося несправедливим і його оправдали. Головна задача президента Зєдинених Держав є охороняти і обороняти конституцію і пильнувати, щоби закони її були точно і правдиво виконані. Він є головою армії і фльоти Зєдинених Держав.

Конституція уповноважнює президента дарувати кару за провини державні (за які судить федеральний суд), а також дарувати життя злочинцеви засудженому на смерть. Президент має власть заповнювати всі місця в сенаті, які увільняються підчас коли сенат не засідає. В разі потреби, він має право скликати конґрес, або сенат чи палату репрезентантів. Зокрема коли заходить непорозуміння між палатами, що до часу закінчення їх засідань, то президент має право це рішити. Президент має право заключати договори з чужими державами, коли на це згодяться дві третини членів сенату. Він має право назначати консулів і амбасадорів до чужих держав, міністрів свого кабінету, найвищого урядника почт, податкових урядників, але те все робить за згодою сенату. А також за згодою сенату президент назначає суддів до Найвищого Суду.

Крім прав, які дає президентові конституція, він має також власть традиційну, яка є необграничено широка. Конституція, наприклад, не дає законодавчої власти президентови, але в дійсности він має великий вплив на законодавство через своє право „вето". Кожний закон, який видає конґрес, може бути вбитий тим президентським ветом. То значить, що рідко може бути ухвалений якийсь закон у Зєдинених Державах без згоди президента. Щоб такий закон перейшов, потрібна в конґресі і сенаті не звичайна більшість, а дві третині. І з того виходить, що він є не тільки екзекутивна власть, але й законодавча і сильної волі. Президент буває, звичайно, провідником конґресу.

Вся заграннична політика Зєдинених Держав лежить у руках президента. Він звичайно має вплив на міждержавні відносини. Вилсон, наприклад, не хотів признати режіму Гуерти в Мексико і спричинив його упадок. Панамська політика президента Рузвелта — це була його власна політика.

Є ще одна царина, де президент Зєдинених Держав показує свою власть. Хоч теоретично президент повинен бути понад партіями, однак в практиці воно виходить так, що він є провідником партії, яка його вибрала. З членів своєї партії він вибірає свій кабінет міністрів. Він зобовязаний супроти своєї партії ввести в життя і пристосуватись до плятформи партії. Джеферсон, Линколн, Рузвелт, Вилсон — всі вони були борці за ідеї своїх партій, яким віддавали богато праці, енерґії і часу. Політичні партії через своїх президентів мають найбільший вплив на громадське життя в Зєдинених Державах.

Не зважаючи на широку власть і великий авторітет президента Зєдинених Держав, екзекутивна сила його має свої ограничення. Хоч президент і заприсягає додержувати і виповняти краєві закони, одначе задля публичної опінії чи матеріяльних ограничень він того не в силі зробити. Президенти Пірс і Бюканан не могли присилувати Північні стейти повинуватись законам проти утікачів-невільників, тому що публична опінія тих стейтів була проти невільництва. Коли, наприклад, конґрес не ухвалить досить грошей на введення якогось закону в життя, то й той закон стає нічого не вартий. Наприклад на введення в життя проґібіційного закону потрібні величезні гроші і прихильна публична опінія, а як ні того ні другого нема, то й Волстед Акт став тепер справді беззаконням.

У заключенню договорів з чужими державами президентська власть є також ограничена через те, що для того потрібна згода сенату. Сенат може також спротивитися президентській номінації якогось урядника. В 1925-ім році сенат не згодився на номінацію Варена державним прокуратором і Кулидж не міг нічого зробити, тільки дати такого чоловіка, на якого згодився сенат. Таксамо сенат не згодився на те, щоби Зєдинені Держави вступили до Ліґи націй, хоч президент Вилсон дав її початок.

Платня президента Зєдинених Держав виносить 75.000 долярів річно. Також одержує він 25.000

долярів річно на подорожні видатки то-що. На утримання Білого Дому, платні секретарів, урядників і т. д. уряд видає 300.000 долярів річно.

Президентом Зєдинених Держав не може бути той, хто не є уроджений американець, хочби він і був горожанином. Згідно з конституцією, кандидатом на президента мусить бути горожанин уроджений в Зєдинених Державах, який має не менш 35 літ віку і що жив тут безвиїздно 14 літ.

Зєдинені Держави Америки.

ЗА ОБМЕЖЕННЯМ ІМІҐРАЦІЇ.

Незадовго мають відбутися в Зєдинених Державах Америки вибори нового президента. Щоби зєднати собі виборців, кандидати на президента проголошують ріжні кличі. Один з цих кличів є обмеження іміґрації. Недавно виголосив програмову мову ліберальний кандидат на президента Гувер, в якій заявив, що він є сторонником обмеження іміґрації до Зєдинених Держав Америки, щоби в цей спосіб удержати високі зарібки американських робітників. Цим кличем сподіється Гувер позискати для своєї кандидатури голоси американських робітників.

АҐІТАЦІЯ ЗА ЦЛАМИ НА ФАРМЕРСЬКІ ПРОДУКТИ.

Републиканський кандидат на заступника президента сенатор Кортіс у своїй аґітації в рільничих рейонах виголошує промови, в яких пропонує підвищення цлових тариф на фармерські продукти привожені з чужих країв, а головно з Канади. З підвищенням цих тариф підскочилиби на ціні власні фармерські продукти Зєдинених Держав Америки.

ІМІҐРАЦІЯ 1927/28 р.

В адміністраційному році 1927/28, який скінчився 30. червня приїхало до Зєдинених Держав Америки 500.631 осіб, в тому 307.255 еміґрантів і 193.376 нееміґрантів. В порівнанні з минулим роком спала іміґрація о 6.9 процентів. Недопущено до іміґрації 18.839 осіб, а видалено з краю з ріжних причин 11.625 чужинців. Після народностей було найбільше іміґрантів мексиканців кругло 58.000, німців 54.000, ірляндців 38.000, анґлійців 34.000, шкотів 23.000. З Польщі було около 10.000 осіб.

Опущені фарми в Зєдинених Державах Америки.

Перед світовою війною Зєдинені Держави були всеціло заняті питанням збільшення просторів родючої землі. Було витрачено багато міліонів на заводнення безводних піль. З пустель робилися зелені луги. Міністерство рільництва заохочувало всіх — новоприбувших іміґрантів і родовитих американців — мешканців великих міст, заселяти великі простори Заходу.

Багато іміґрантів пішло на той клич. Деякі покупили собі ґрунта на заході і північнім заході, інші заняли остатки давних фармерських осель, а особливо багато злакомилося на покинуті фарми, яких було тисячі в Новій Анґлії. З певною силою і завзяттям взялися ті робітники культивувати і оплоднювати землю.

Вслід за війною в Зєдинених Державах настав час великої економічної кризи і прийшов упадок продукції індустріяльної і хліборобської. Але індустрія віджила скоро, а хліборобське господарство й доси хромає. Деякі аґрікультурні економісти занепокоєні, що скоро може настати час, коли забракне родючої землі для вигодування нових поколінь.

Але здається, мають більш рації ті економісти, які звертають більше уваги на винахід нових ринків для збуту американських хліборобських продуктів, ніж на збільшення засівних піль. В теперішнім сільськім господарстві є надпродукція зерна і бавовни; молочарство і птицеводство дійшло теж до високої степені і може задоволити більше, ніж всю Америку.

В останніх часах фармері почали знову покидати фарми. В однім стейті Ню Йорку параховують чотири міліони акрів опущеної фармерської землі. З того приводу д-р Варен пише таке:

„Протягом останніх 45 літ фармерські поля в нюйорськім стейті зменшилися на 19 відсотків, але хліборобська продукція збільшилася на стільки, що тепер вона є на 7 відсотків більша, ніж була в 1880-ім році. За той самий зас молочна продукція збільшилась на 21 відсотків.

Я гадаю, що при потребі, ми можемо збільшити урожай на 25 до 50 процентів без великого труду, вживаючи більше гною, вапна та всяких інших штучних навозів.

Всі фарми, які стоять тепер опущені, не варта праці на них. Недавна студія над 10.000 акрів фарменської землі в Конектикат показала, що та земля була вживана так: під огородовиною 3 процент, під сіном 8 проц., під іншими засівами 6 процент, під пасовищами 45 проц., під лісом 31 процент. Друга студія над 15.000-ми акрів землі в Ченанго Каунті показує, що продукція одного акра є вартости 3.86 доляра. Видатки на удобрення і насіння виносять 1.55 дол. Значиться за роботу фармера, на заплачення податків і процентів капіталу вложеного на фарму, зостається всього 2.31 дол. з одного акра. Ця ілюстрація показує, яка продукція землі тих всіх покинутих фарм в нюйорськім стейті“.

На гадку д-ра Варена, опущені фарми є зовсім непродуктивні і нікому не потрібні: — „Люде, каже він далі, платять більше податку за один акр землі, ніж буває приходу з його. Кожний такий фармер чекає того щастя, щоб хтось прийшов і купив ту фарму хоч за щонебудь, аби тільки збутися клопоту. Люде вкладають всі свої гроші, які за ціле життя заробили, і здоровля тратять на праці над такою пустою землею“.

На гадку д-ра Варена правительство найкраще зробилоб, якби там засадили ліси.

Ню-Йорк вправді не є хліборобським стейтом. Більшість стейтів в Новій Анґлії також годується продуктами західних стейтів. При теперішнім модернім транспорті, східні стейти можуть зовсім спуститися на доставу не тільки хліба, але й ярини, овочів і молочних продуктів з західних, аґрікультурних центрів і берегів Тихого Океану. Давніше фармерство в околицях великих міст стратило тепер свою велику вартість.

Американські візи для жінок і дітей.

В найблищому часі зачне видавати американський консулят в Варшаві, вул. Шкільна 2, карти вступу на візи для жінок і дітей до 21 літ, які мають намір виїхати до своїх мужів зглядно батьків, замешкалих у Зєдинених Державах Америки і не маючих ще американського громадянства, карти вступу на візи американські.

В ціли одержання такої карти вступу мусять жінки і діти до 21 літ внести подання до Американського консуляту в Варшаві. В цьому поданню треба подати імена і назвища всіх кандидатів на карту вступу, вік, докладний свій адрес. Треба також зазначити, коли муж зглядно родичі виїхали до Америки, подати можливо назву корабля і пристані, через які вони їхали, а якщо вони виїхали вже по війні, то добре є подати ще день, дату і число одержаної через них візи. Також треба подати імя і назвище та докладну адресу замешкання мужа зглядно родичів в Америці.

Життєва практика показує, що звичайно жінки і діти не мають докладних записок, що відносяться до виїзду мужа чи родичів і тому вказаним є, щоби потрібні дати прислали їм мужі зглядно родичі найліпше у формі нотаріяльного афідавіту. Якщо ті мужі мають вже перші т. зв. деклярантські папери, то треба подати число, дату і місце виставлення цеї декляраціï. Цей афідавіт не буде давати ніякого управнення для одержання візи, але буде служити як для еміґрантів, так й консуля ак помічничий документ орієнтаційний.

Американський Консулят буде видавати візи тільки тим жінкам і дітям, що до яких набере він переконання, що їх мужі зглядно родичі леґально приїхали до Зєдинених Держав Америки і там стало замешкують.

Зазначуємо при цьому, що карта вступу прислана консулем ще не означує, що жінка зглядно діти мусять одержати візу. В консуляті буде іспитуватися їх про виїзд мужа, зглядно родичів до Америки, про їх місце замешкання, а крім цього, чи вони відповідають загальним приписам американського іміграційного закону головно під оглядом на своє фізичне і духове здоровля.

Пригадуємо наконець, що для жінок і дітей до 21 літ американських громадян, це є таких, що вже мають американські громадянські папери (натуралізатіон сертіфікат), мусять мужі зглядно родичі вистаратися в іміграційному департаменті при міністерстві праці в Вашинґтоні о дозвіл на американську візу поза квотою.

По блищі інформації в справі карт вступу і віз, повинні жінки і діти до 21 року життя звертатися до Бюр інформацій і помочі Товариства Опіки над українськими еміґрантами.

ЗІ СВІТУ.

Позов корабельних ліній. Одинацять великих корабельних компаній заскаржило до суду американський уряд о 150.000 долярів відшкодування за заплачені кари за недопущення іміґрантів. Американський уряд вимагає, щоби корабельні компанії не привозили до Америки пасажирів, які не мають права висісти на сушу. Таких пасажирів не тільки відсилається назад, а до того корабельні компанії мусять заплатити кару за кожного такого пасажира. В позві корабельних компаній є зібрані матеріяли, які доказують, що багато пасажирів безправно недопущено і тому вони домагаються відшкодування.

Смерть останнього невільника. В Нассав на острові Багама помер недавно в 105 році життя останній невільник — мурин Мартин Соер. Іще дитиною зловили його торговці невільниками в Африці і продали на острові Багама. Щойно горожанська війна в Зєдинених Державах Америки в 1863 р. освободила його з неволі.

Курс чужих валют.

Край:	Валюта:	Курс в золотах
Америка	1 доляр	8·90
Арґентина	100 пезів	376·20
Бразилія	100 мільрайсів	106·30
Ґданськ	100 ґульденів	172·94
Німеччина	100 марок	212·38
Данія	100 корон	237·77
Голяндія	100 флоренів	357·40
Анґлія	1 фунт = 20 шилінґів	43·25
Бельґія	100 франків	24·78
Франція	100 франків	34·82
Швайцарія	100 франків	171·68
Італія	100 лірів	46·62
Австрія	100 шилінґів	125·62
Чехи	100 корон	26·42
Румунія	100 леї	5·43

Видає Т-во Опіки над Українськими Еміґрантами. — За редакцію відповідає Генрик Рогожинський.
З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.